

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของเรื่อง

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พืชที่สำคัญคือข้าว แต่การทำนาข้าวมักจะประสบปัญหาภัยธรรมชาติคือ น้ำท่วม ทำให้ได้รับความเสียหายอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ลุ่มหลายแห่ง ซึ่งทำให้การทำนาข้าวไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร เกษตรกรอาจจะลดพื้นที่นาปรังลงบ้างและใช้พื้นที่ปลูกข้าว เก็บ เมล็ดแทน เพราะพื้นที่ที่เคยเป็นแปลงนามักจะราบเรียบสม่ำเสมอเหมาะสำหรับการปลูกข้าวโดยไม่ต้องปรับพื้นที่ใหม่อีก เกษตรกรที่ปลูกข้าว เพื่อ เก็บ เมล็ดข้าวนั้นนอกจากจะไม่ต้องเสี่ยงต่อการถูกน้ำท่วม การดูแลรักษายังง่ายกว่าการทำนาข้าว ไรคแมลงและศัตรูข้าวมีน้อย

แม้ว่าข้าวจะเป็นพืชที่ปลูกง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาและต้นทุนในการดูแลบำรุงรักษามากนัก แต่จากการทดลองของกรมส่งเสริมการเกษตร ด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีในแปลงทดลองปลูกข้าวปรากฏว่าผลผลิต เมล็ดข้าวต่อไร่จากการใส่ปุ๋ยเคมีจะสูงกว่าการที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมี ทำให้รายได้ของเกษตรกรสูงขึ้นด้วย หากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความมั่นใจว่า รายได้จากการจำหน่าย เมล็ดข้าวที่เพิ่มขึ้นนั้นจะสามารถชดเชยกับต้นทุนในการผลิต เมล็ดข้าวที่เพิ่มขึ้น เพราะการใส่ปุ๋ยเคมีแล้ว คงจะมีการลงทุนในด้านนี้มากขึ้น จึงน่าจะได้มีการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต้นทุนและรายได้จากการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือก รวมทั้งแสดงการเปรียบเทียบต้นทุนและรายได้จากการผลิต เมล็ดข้าวในกรณีที่ใส่ปุ๋ยเคมีและไม่ใส่ปุ๋ยเคมี

เมล็็ดข้าว เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและนอกประเทศ โดยปกติจะมีการซื้อขาย เมล็ดข้าวทั้ง เปลือก เพราะสามารถเก็บไว้ได้นานประมาณ 1-2 ปี เมื่อตลาดต้องการจึงจะทำการกระเทาะ เปลือก ความต้องการ เมล็ดข้าวทั้ง เปลือกและ เมล็ดข้าวกระเทาะ เปลือกในตลาดต่างประเทศมีอยู่เสมอ แต่การส่งออก เมล็ดข้าวของไทยไปยังต่างประเทศกลับน้อยลงตามลำดับ

<u>ปี</u>	<u>ปริมาณส่งออก: เมตริกตัน</u>	<u>มูลค่า: พันบาท</u>
2520	1.232	26.846
2521	1.900	43.929
2522	1.203	31.060
2523	.878	18.344
2524	.810	21.404
2525	.166	5.500
2526	.085	2.283
2527	.027	1.125
2528	.016	.625

ปริมาณการส่งออก เมล็ดบัวไปจำหน่ายยังต่างประเทศที่ลดน้อยลงนี้ เนื่องจากปริมาณการผลิตเมล็ดบัวของเกษตรกรลดลง เพราะภาวะฝนแล้ง ทำให้ผลผลิตเมล็ดบัวต่อไร่ต่ำ ประกอบกับความต้องการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการศึกษาถึงการค้าเมล็ดบัวของประเทศไทย เพื่อให้สัมพันธ์กับการศึกษาถึงการผลิตเมล็ดบัวของเกษตรกรในด้านต้นทุนและผลตอบแทน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในการผลิตเมล็ดบัวของเกษตรกร ซึ่งมีผลกระทบไปถึงปัญหาด้านการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาคือไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงต้นทุนในการปลูกบัว เพื่อจำหน่าย เมล็ดบัว
2. เพื่อศึกษาถึงผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตเมล็ดบัว
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการผลิตเมล็ดบัว

ขอบเขตของการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิต เมล็ดบัวนี้ จะเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เกษตรกรผู้ปลูกบัวใน เขตตำบลทับกฤช อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์

เนื่องจาก เป็น เขตที่ เกษตรกรมีอาชีพปลูกข้าว เก็บ เมล็ดข้าวมาเป็น เวลานาน การศึกษากระทำโดย การสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวใน เขตนี้จำนวน 20 ราย และสัมภาษณ์ เกษตรกรเจ้าของแปลงทดลอง ของกรมส่งเสริมการ เกษตรซึ่งมี เพียงราย เดียวใน เขตนี้ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ถึงต้นทุน ผลผลิต รายได้ และผลตอบแทนจากการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือก ส่วนการผลิต เมล็ดข้าว กระเพาะ เปลือกนั้นไม่ได้มีการลงทุนผลิต เป็นอุตสาหกรรม เป็นเพียงการจ้างแรงงานกระ เทาะ- เปลือกเท่านั้น จึงไม่อาจศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิต เมล็ดข้าวกระ เทาะ เปลือกได้ สำหรับการค้า เมล็ดข้าวได้ศึกษาถึงการค้า เมล็ดข้าวทั้ง เปลือกและ เมล็ดข้าวกระ เทาะ เปลือกของ ประเทศไทย โดยแยก เป็นการค้าภายในประเทศและการค้ากับต่างประเทศ การศึกษาทั้งหมด ได้แบ่งสาระสำคัญไว้ดังนี้ คือ

บทที่ 2 กล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าว ทั้งในด้านตำนานความ เชื่อ ประเภทของ ข้าวชนิดต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของข้าวชนิดอื่น ๆ กับข้าวหลวงซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่ปลูก เพื่อ เก็บ เมล็ด ลักษณะทั่วไปทางพฤกษศาสตร์และประโยชน์ของข้าวหลวง อธิบายถึงขั้นตอนใน การปลูกข้าวหลวงที่ถูกต้องและ เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมส่งเสริมการ เกษตร ตั้งแต่การเลือก ทำเลปลูก การเตรียมพื้นที่ การเลือกพันธุ์ข้าวหลวง การปลูก การดูแลบำรุงรักษาด้วยยาและ ปุ๋ยในอัตราส่วนที่เหมาะสม ตลอดจนการเก็บ เกี่ยว เมล็ดข้าว เพื่อส่งจำหน่าย

บทที่ 3 กล่าวถึงต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือก โดย ศึกษาถึงแหล่งผลิตทางการ เกษตร สภาพและลักษณะการจัดการของการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือก ในเขตตำบลทับกฤช จังหวัดนครสวรรค์ รายละเอียดต่าง ๆ ของต้นทุนในการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือกทั้งของ เกษตรกรทั่วไปและแปลงทดลอง วิเคราะห์ เปรียบ เทียบถึงความแตกต่างของต้นทุน และรายได้จากการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือกของ เกษตรกรทั่วไปกับแปลงทดลอง ส่วนการศึกษาถึง อัตราผลตอบแทน จะ เป็นการวิเคราะห์ถึงอัตราผลตอบแทนในแง่การลงทุนของเกษตรกร การวัด สถานภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่ายของฟาร์ม การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิง เศรษฐกิจและ การจัดการฟาร์ม รวมทั้งการ เปรียบ เทียบอัตราผลตอบแทนจากการผลิต เมล็ดข้าวทั้ง เปลือกของ เกษตรกรทั่วไปกับแปลงทดลอง ผลของการวิเคราะห์จะเป็นผลจากการมองในส่วนของอัตรา ผลตอบแทนแต่ละส่วนเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงปริมาณ ณ จุดคุ้มทุนของการผลิต เมล็ดข้าว ทั้ง เปลือก การวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ราคาและปัจจัยการผลิตปี 2527/2528

บทที่ 4 ศึกษาถึงการค้าเมล็ดบัวของประเทศไทย โดยกล่าวถึงช่วงการตลาด เมล็ดบัว ทั้งเปลือกและ เมล็ดบัวกระเทาะเปลือก ในส่วนนี้จะ เน้นถึงการค้า เมล็ดบัวทั้ง เปลือกจาก เกษตรกร มาสู่พ่อค้าใน เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาจำหน่ายภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายยัง ต่างประเทศ จึงได้แยก เป็นการค้า เมล็ดบัวภายในประเทศและการค้า เมล็ดบัวกับต่างประเทศ ในด้านการค้า เมล็ดบัวภายในประเทศจาก เกษตรกรมาสู่พ่อค้าใน เขตกรุงเทพมหานครนั้น ก่อนที่จะจำหน่ายต่อไปยังผู้บริโภคคนสุดท้ายได้ ต้องผ่านกรรมวิธีสำคัญคือ การกระเทาะเปลือก เมล็ดบัว จึงได้อธิบายถึงกรรมวิธีในการกระเทาะเปลือก เมล็ดบัว รวมทั้งการจำหน่าย เมล็ดบัวในลักษณะ แปรรูป ซึ่งทำให้การค้าภายในประเทศขยายตัวยิ่งขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปริมาณความต้องการ เมล็ดบัวภายในประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ถึงความเคลื่อนไหวของราคา เมล็ดบัว แนวโน้มการค้า เมล็ดบัวกับต่างประเทศและสาเหตุที่มีการส่งออก เมล็ดบัวน้อยลงตามลำดับ

บทที่ 5 สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อ เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและค้นคว้าต่อไป

วิธีการศึกษา

สรุปถึงวิธีการศึกษาได้ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล โดยมีแหล่งข้อมูล 2 แหล่งคือ

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรและผู้ค้า เมล็ดบัว ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญในการศึกษาเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากหนังสือหรือ เอกสารอ้างอิงต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่อง เมล็ดบัวมีค่อนข้างน้อย ข้อมูลส่วนใหญ่จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้จากการสัมภาษณ์โดยตรงจากบุคคลเหล่านี้ คือ

- เกษตรกรในเขตตำบลทับกฤช อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 20 ราย ในฤดูกาลผลิตปี 2527/2528 ซึ่งมีเกษตรกรปลูกบัวในเขตนี้นี้ทั้งหมดประมาณ 50 ราย เนื่องจากสัมภาษณ์จากเกษตรกรผู้ปลูกบัวในเขตเดียวกัน และเป็น เขตเดียวในฤดูกาลผลิตนี้ที่มีการปลูกบัว ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์จึงค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก จึงได้สัมภาษณ์

จากเกษตรกรเพียง 20 ราย จากจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกบัว 50 ราย และสัมภาษณ์จากเกษตรกร
เจ้าของแปลงทดลองซึ่งมีเพียงรายเดียวในเขตนี้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลด้านต้นทุนและรายได้จาก
การผลิต เมล็ดบัวทั้ง เปลือก

- ผู้ค้า เมล็ดบัวแถวถนนทรงวาดและผู้ค้ารายย่อยแถววัดมรรคพ เสาชิงช้า
จำนวน 3 ราย เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการค้า เมล็ดบัวที่ดำเนินอยู่

- ผู้กระเทาะ เปลือก เมล็ดบัวแถววัดปริณายก จำนวน 5 ราย เพื่อให้ทราบ
ถึงกรรมวิธีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระเทาะ เปลือก เมล็ดบัว ตลอดจนค่าจ้างกระเทาะ เปลือก

- ผู้ผลิต เมล็ดบัวผิดเคลื่อนน้ำตาล จำนวน 1 ราย เพื่อให้ทราบถึงลักษณะ
การจำหน่าย แนวโน้มการจำหน่ายและรู้ทางในการค้า

- ผู้ส่งออก จำนวน 3 ราย เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของตลาดต่าง-
ประเทศ รวมทั้งโอกาสในการขยายตลาดต่างประเทศ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ
บทความ และรายงานทางวิชาการที่เผยแพร่โดยหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
สถิติการส่งออก เมล็ดบัวของไทยจากกรมศุลกากร สถิติการนำเข้าและส่งออก เมล็ดบัวของไต้หวัน
รวมทั้งการค้า เมล็ดบัวแปรรูปของไต้หวันจากสถานทูตไต้หวัน

2. นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาศึกษาและ เรียบ เรียงในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กัน
ตลอดจนการเสนอข้อมูลด้านตัวเลข ตาราง รูปภาพ และกราฟ

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับ เมล็ดบัว เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการศึกษา

1. เป็นแนวทางสำหรับ เกษตรกรที่มีพื้นที่ในลุ่มที่มักมีน้ำท่วม อาจหันมาทำนา
บัว เก็บ เมล็ดแทนนาข้าว และส่งเสริมให้ เมล็ดบัว เป็นพืชทาง เศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้าน
เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมทาง เกษตรต่อไป

2. ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิต เมล็ดบัวทั้ง เปลือก เพื่อ เป็น
แนวทางในการลงทุนด้าน เกษตรกรรม
3. เป็นแนวทางและสร้างความมั่นใจให้แก่ เกษตรกรในการลงทุน ไร่อบู่ย เคมี เพื่อ
เพิ่มผลผลิต เมล็ดบัวให้สูงขึ้น ซึ่งทำให้รายได้ของ เกษตรกร เพิ่มขึ้นด้วย
4. เป็น เอกสารทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย